

Dobřichovická villegiatura: pozoruhodná sídla pražské honorace

Často zaměřujeme svou pozornost na architekturu velkých sídel a uniká nám, že některé skvosty se cudně ukrývají v nenápadných lokalitách takřka „za humny“. Každá metropole měla ve svém okolí satelitní obce, kde si stavěli své víkendové a letní rezidence ti úspěšní, kteří chtěli alespoň na čas uniknout z města do přírody. V případě Prahy to byly Roztoky, Černošice, Zbraslav, Jevany, Nespeky nebo třeba Všenory a Dobřichovice.

A právě tomu poslednímu místu je věnována obsáhlá kniha, doprovázená řadou plánů a původních i současných fotografií. Jmenuje se Letní [rezidence](#) Pražanů. Dobřichovice a vilová architektura 19. a 20. století a připravil ji kolektiv autorů vedený editorkou Šárkou Koukalovou a redaktorem Vladimírem Czumalem.

Dobřichovice jsou nevelkou obcí ležící na jihozápad od Prahy kousek za Černošicemi při řece Berounce. Krásná zvlněná krajina, přítomnost vodního toku i malá vzdálenost od metropole (odhaduji hodinu jízdy kočárem z centra, dnes půl hodiny [autem](#)) byla ideální [lokalitou](#) pro vznik tzv. villegiatury, tedy venkovských vil pro letní pobyt poblíž města.

Jen pro otužilé

Moderně pojaté vily, vhodné právě k tomuto účelu, se objevily v obcích kolem Prahy v 60. a 70. letech 19. století, největšího rozkvětu se tento druh architektury dočkal na přelomu století. Tehdy již bylo v metropoli dost bohatých lidí, kteří toužili trávit víkendy nebo letní dovolenou ve zdravém [přírodním](#) prostředí. [Stavěli](#) si často honosná sídla se schodišťovou halou, [obývacím pokojem](#) a [kuchyní](#) v přízemí a ložnicemi s [terasou](#) v patře.

Někdy byla dominantou takové vily i věž. Vzorem byly pohodlné anglické domy a obdobné stavby v Rakousku-Uhersku nebo Německu. Projekty byly často zadávány renomovaným architektům, stavby bývaly obklopeny romantickou zahradou.

Šlo ovšem o letní bydlení, proto se moc nepočítalo s topením a okna mívala jednoduché zasklení. To platí i pro moderní letní domky, které se pak v pražských satelitech stavěly v meziválečné éře, zpravidla již v daleko civilnějším hávu, tedy jako funkcionalistické hranoly se střešní terasou a okenními pásy.

Současní majitelé mají často potíže přizpůsobit tyto objekty celoročnímu provozu: domy se musí zateplit, vybavit ústředním topením a je u nich třeba vyměnit [stará](#) okna. Úpravy se bohužel často dějí bez citu k původnímu stylu stavby. Najít proto dnes dům v autentickém stavu bývá spíše výjimkou.

Sám mám z dětství hezké vzpomínky na takovou příměstskou letní vilu. Jako kluka mě občas rodiče posílali na víkendy k jedné starší paní do Řevnic. Ta chodívala uklízet do romantické neorenesanční vily s rozlehlou zahradou a brávala mě s sebou. Dům patřil jedné zchudlé šlechtičně a byl notně zchátralý, zahrada zarostlá, ale pro sedmiletého kluka úžasná romantika, připomínající Trnkovu slavnou pohádkovou Zahradu. Bylo tam vše, co k takovému místu patří: rozpadající se jezírko, staré sochy, balustrády a besídky zarostlé břečťanem nebo růžové záhony prorostlé kopřivami. Stavba sama připomínala spíše kulisu nějakého hororu, omítka a štuková dekorace opadávaly, nábytek byl zpuchřelý...

Ale zpět do Dobřichovic. Kniha se lokalitou zabývá velmi podrobně. Šárka Koukalová zpracovala historii obce i osudy významných osobností, Vladimír Czumalo přispěl statí o architektech a významu jejich tvorby, oba společně (s kolegy Martinou Flekačovou, Evou Novotnou a Radoslavou Schmelzovou) pak zpracovali podrobný katalog vil. Nechybí ani kapitoly věnované zahradní architektuře (Stanislav Svoboda) nebo osudům jednotlivých staveb po válce a rozhovory s některými majiteli (Václav Kratochvíl, resp. Šárka Koukalová a Eva Novotná). To je zvláště cenné, protože moderní historie bývá často velmi dramatická.

A kteří významní architekti se na projektech villegiatury podíleli? Je jich celá řada: Kamil Hilbert, známý jako architekt, který dokončil dostavbu svatovítské katedrály, projektoval v letech 1903–1904 vilu dr. Franty ve stylu romantického historismu s prvky lidové architektury i secese. Maternovou secesní vilu s útlou věží navrhl tvůrce Obecního domu Osvald Polívka v letech 1906–1907. Z meziválečného období vyniká střízlivý dům sester Honzákových od prof. Theodora Petříka a Milady Pavlíkové-Petříkové (první absolventky architektury na technice v Praze).

Projektant neznámý

Z funkcionalistických vil je třeba zmínit letní dům ředitele Zemské [banky](#) Záveského, jehož autorkou byla jeho dcera – žačka Pavla Janáka Hana Kučerová-Záveská, jedna z autorek vil ve známé kolonii na Babě. K pozdnímu, tzv. emocionálnímu funkcionalismu patří stavby Karla Kotase, Karla Honzíka nebo Ladislava Machoně.

Nechybí ani domy současných projektantů, např. Markéty Cajthamlové nebo Milana Raka a Libora Rydla. U mnoha zajímavých objektů je bohužel uvedeno jen „neznámý projektant“ nebo jméno stavitele, který signoval plány. Jak vím z vlastních průzkumů, skutečné autorství není snadné zjistit, ač se jedná často o stavby doby nedávno minulé. Komunistická éra zkrátka přetrhla přirozený vývoj, domy přišly o své původní majitele a mnohé údaje jsou již nedostupné.

Na závěr bych rád projevil přání, aby obdobným způsobem byly zpracovány i další oblasti kolem Prahy. Bylo by to velmi záslužné a jistě by to napomohlo záchraně řady ohrožených objektů. O jednom takovém – vilce prof. Votočka – ostatně napíšu někdy příště.

Zdeněk Lukeš

Zdroj: http://www.lidovky.cz/dobrichovicka-villegiatura-pozoruhodna-sidla-prazske-honorace-pwz-/design.aspx?c=A140506_095448_ln-bydleni_toh